

A

- Abba, ättling till Eleasar, 455
 Abdi-Hepa, kanaaneisk härskare i Urusalim, 83, 89
 Abel, Kains bror, 36, 66
 Abgaros V, kung av Edessa, 589
 Abraham, patriark, 36, 41, 43, 48–9, 56, 70–3, 102–3, 108, 112–3, 115–8, 120, 126, 144, 146–7, 150, 154, 158, 242, 374, 434, 572, 583
 Absalom, son till kung David, 447–8
 Acharya, S., 136
 Achasja, kung i Juda rike, 111
 Achav, kung i nordriket Israel, 93, 95–7, 109–11, 449
Achias från Shilo profetior, 104
 Achilles Tatios, grekisk romanförfattare 464
 Achitofel, kung Davids rådgivare, 247, 448, 453
 Adam, den första människan, 36, 45, 48, 63, 65–7, 226, 389
Adamsapokalypsen, 289
 Adelskogh, Lars, 214
 Aelianus, romersk författare, 187
 Adapa, mesopotamisk vis man, 67
 Adonis, främreorientalisk vegetationsgud, 168, 174, 176–9, 427
 Adoni-Sedek, amoreisk kung, 88
 Aelius Lampridius, latinsk levnadstecknare, 203
 Afek, kanaaneisk stad, 81
 Afroдите, grekisk kärleksgudinna, 176–8
 Agapius från Hierapolis, arabisk kristen författare, 332
 Agdistis, hermafrodit, 179–80
 Agdus, mindreasiatisk gudinna, 179
 Agobard, ärkebiskop av Lyon, 351
 Agrippa Castor, kristen apologet, 303
 Agrippa I (Herodes), furste, 321–2 335, 455, 532, 535, 558–9, 581, 584–7, 593
 Agrippa II, furste, 327, 334, 339, 564, 575, 578–80, 584
 Ahas, kung i Juda rike, 127
 Ah-mose I, egyptisk farao, 75–6
 Ahriman, tillvarons onda princip i iransk religion, 201, 206
 Ahura Mazda, zoroastrismens högsta gudom, 201
 Aj, kanaaneisk stad, 78–80, 115
 Akhenaton, egyptisk farao, 81, 246
 Akiba ben Josef, rabbin, 346
 Akki, Sargons fosterfar, 74
 al-Biruni, persisk vetenskapsman, 187
 Albinus, prokurator i Judeen, 334, 451
 Alexander den store, makedonisk erövrare, 101, 174, 207, 225, 464, 531
 Alexander Janneus, judisk kung och överstepräst, 258, 348, 350–1, 443
Alexanderromanen, 464
 Alexandria, egyptisk stad, 106–7, 247, 256, 275, 278, 281, 287–8, 294, 301–2, 305, 320, 326, 443, 455, 468, 504
 Alexandros, smed och irrlärare, 365
 Alexandros, son till Simon från Kyrene, 527–528
 Alkestis, prinsessa i grekisk mytologi, 193
 Alkmene, Herakles' mor, 191, 194
 Altman, Rochelle I., 519–20
 amalekiter, nomadiserande folkslag i Sinaiöknen, 76, 87, 156, 269
amarnabreven, 83, 178, 247
 Ambattha, Pokkarasadis lärjunge, 211
 Amenhotep III, egyptisk farao, 81
 Amenhotep IV, egyptisk farao, 81
 Amfitryon, Alkmenes make 192
 Ammonios Sakkas, nyplatonismens grundare, 285
 ammoniter, semitiskt folk, 87, 113, 220
 Amolon, ärkebiskop av Lyon, 351
 Amon, kung i Juda rike, 128
Amos, profet och bok, 34, 46, 99–100, 223, 252, 570
 Amram, Moses far, 439, 441
 Amun, egyptisk högste gud i Thebe, 109
 Ânanda, Buddhas älsklingslärjunge, 211, 214
 Ananias, judisk affärsman, 588–90
 Ananias, lärjunge från Damaskus, 574, 576, 588
 Ananias, son till Nedebaios, judisk överstepräst, 574, 582
 Ananias, församlingsmedlem, 534, 548
 Ananos, son till Ananos, judisk överstepräst, 274, 334, 337–9, 549

- Anastasius Sinaiticus, patriark av Antiokia, 189
- Anat, västsemitisk modergudinna, 31
- Andra Baruksapokalypsen*, 228–9
- Andra Korinthierbrevet*, 324, 360, 376, 380, 384–5, 389, 392–3, 420, 432, 512, 548, 569, 576, 584
- Andra Mackabeerboken*, 131
- Andra Petrusbrevet*, 499
- Andra Thessalonikerbrevet*, 324, 391, 492
- Andreas, Simon Petrus' bror, 210, 243, 311, 421, 428, 430–1, 483, 525
- Andrén, Olof, 501
- Angra Mainyu (se Ahriman)
- Angulimåla, buddhistisk bandit, 214
- Anguttaranikâya*, 210–2
- Anthia och Habrokomes, i *Efesiska berättelsen*, 464
- Antiochia (Karax Spasini), 588
- Antiochia i Pisidien i Mindre Asien, 570, 589
- Antiochia i Syrien, 497, 535–6, 554, 560, 564, 577, 581, 588–9
- Antiochia vid Kallirhoe i norra Syrien, 589
- Antiochos IV Epifanes, seleukidisk kung, 224, 273, 314, 531
- Antipas, sändebud, 579
- Antipater IV, far till Saulus, 580
- Antipater, far till Herodes den store, 532, 580
- Antisthenes, Sokrates' lärjunge, 426
- Anu, sumerisk himmels gud, 61, 67
- Anubis, schakalgud, 329
- Apollinaris av Laodicea, biskop, 501
- Apollon, grekisk gud, 174, 186, 444
- Apollonios från Tyana, undergörare, 176, 184, 188–91, 216, 293, 510
- Aposteln Paulus' bön*, 381
- Apostlagärningarna*, 21, 49, 235, 247, 269, 276, 280, 320–3, 327, 354, 359, 370–1, 375–6, 381, 392–4, 398, 400, 433, 451, 465, 467, 488, 495, 527, 530, 533–6, 541, 544, 548, 554–5, 557–66, 568–82, 584–9, 591–92
- Apostoliska kyrkoordningen*, 368
- Apuleius, Lucius, romersk författare och nyplatoniker, 181–82, 188
- Arad, forntida stad i Juda, 77
- arameer, forntida semitiskt folk, 73, 87, 113, 115–6, 220
- Aretas IV, kung av Petra, 393, 432–4, 576
- Arios, presbyter i Alexandria, 30
- Aristeas' brev, förfalskning till stöd för Septuagintas översättning, 107
- Aristides, Aelius, grekisk författare, 187
- Aristides, grekisk kristen apologet, 502
- Aristoboulos (Rom 16:10), 581
- Aristoboulos (av Chalkis), kung av Lillarmenien, 433, 581
- Aristoboulos II, överstepräst och kung av Judeen, 559
- Aristofanes, komediförfattare, 178
- Aristoteles, grekisk filosof, 422, 578
- Arkimedes, grekisk matematiker, 420
- arkont, andemakt, 290, 293, 361, 374, 384
- Arkonternas väsen*, 288, 299
- Armilus, judisk anti-Messias, 233
- Aron, Moses bror, 29, 36, 74, 108, 124, 133, 145, 148, 151, 219, 231–32, 266, 268–9, 274, 280, 438, 490
- Arrianos, Epiktetos' elev, 353, 424
- Artemis, grekisk jaktgudinna, 30–1
- Ashera, kanaaneisk gudinna, 53–6, 160
- Ashnan, tvillingsyster till Lahar, 66
- Ashvaghosha, indisk poet, 210, 213–4
- Asita, indisk profet, 209
- Asklepios, grekisk läkedomsgud, 176, 184, 186–8, 216, 293, 444, 487, 503, 505, 510
- Assurbanipal, nyassyrisk kung, 59
- assyrier, forntida folk, 30, 37, 41, 50–1, 73, 88, 92, 94, 97–9, 101–2, 106, 110, 116, 127, 218, 532, 538
- Astarte, västsemitisk fruktbarhetsgudinna, 31
- Athena, grekisk krigsgudinna, 30, 192
- Athenagoras, kristen filosof, 380, 504–5
- Athenaios, grekisk författare, 193
- Athirat, himladrottning, 53
- Athronges, fåraherde och Messiasaspirant, 335
- Atrahasis, babylonisk flodhjärte, 60–2, 67, 108
- Atrahasis-eposet*, 60–2

- Attis, frygisk vegetationsgud, 174, 176, 179–80, 187
 Atum, egyptisk gud, 75
 Augustus, romersk kejsare, 174, 326, 436–7, 442–3, 451, 457, 460, 467, 532
 Aurelianus, romersk kejsare, 171
 Avesta, zoroastrisk skrift, 200–1, 206
 Avimelek, filisteisk kung, 82, 117
 Avishaj, kung Davids tjänare, 448
- B**
- Baal, västsemitisk fruktbarhetsgud, 31, 53–6, 90, 160, 176, 550
 Baalat, fruktbarhetsgudinna, 55
 babylonier, forntida folk, 30–1, 35, 37, 41–3, 45–47, 50–1, 55, 58–64, 66–7, 80, 86, 97, 100–2, 108, 119, 127, 129, 132, 134, 166–7, 218, 222–4, 258, 341–9, 531, 538
Babyloniska berättelser, 465
 Bagatti, Bellarmino, katolsk arkeolog, 539
 Baigent, Michael, 270
 Bar Kokhba, Simon, ledare för det andra upproret, 234, 533, 542
 Barabbas (Jesus), judisk revolutionär, 341, 418, 453, 455, 560, 593
 Barnabas, medarbetare till Paulus, 368, 376, 535–6, 555, 560, 577, 589
Barnabasbrevet, 391, 430, 495–6, 507
 Barsabbas, Josef, apostel, 560
 Barsabbas, Judas, apostel, 560
 Bartimaios, blind som botas, 477
 Bartolomaios, Jesu lärjunge, 429, 431
Bartolomaiosevangeliet, 402
 Basilides, gnostisk lärare från Alexandria, 286, 295, 302–3
Basilidesevangeliet, 402
 Beal, Samuel, orientalist, 213
 Beda, anglosaxisk lärd, 23
 Beer Sheva, källa, 71–2, 115
 Belial, djävulsgestalt, 265, 267, 420, 548
 Bell, Joseph, kriminaltekniker, 514
 Ben-Hadad, syrisk kung, 111
 Ben Pandira, Jeshu(a), soldat, 175, 343, 345–6, 348–50, 352
 Ben Stada, Jeshua, judisk trollkarl, 343–9
 Benjamin, stam och patriarken Jakobs son, 36, 41, 82, 88, 376
- Berenike, Agrippa I:s dotter, 326–7, 580–1
 Berenike, Saulus' faster och mormor till Berenike, 326–7, 580–1
 Beroia, stad i norra Grekland, 536
Berättelsen om Apollonios, kungen av Tyros, 465
 Beskow, Per, 501
 Betania, by utanför Jerusalem eller i Perea, 469, 475, 479
 Betel, gammal kultplats, 81, 147
 Betlehem, antik ort i Judeen, 112, 185, 192, 202, 236, 238–40, 318, 395, 427, 435, 438–9
 Bileam, Beors son, siare 108, 234, 344
 Bilha, tjänarinna åt Rakel, 118–9
 al-Biruni, iransk historiker, 187
 Blavatsky, H. P., 302
Boken om Jahos krig, 104
 Borg, Marcus J, 207
Brevet till Rheginos, 381–2
 Brown, Scott G., 470–1, 473–4, 476
 Buddha, "upplyst" indier, 29, 174, 184, 207–16, 293, 427, 510
Buddhacharita, 208, 210, 212
 Byle, Ann, 516
- C**
- Caesar, Julius, romersk diktator, 171, 457, 460, 583
 Caesarea, huvudstad i Judeen, 239, 271, 311, 316, 327, 331, 337, 355, 477, 494, 500–1, 535–7, 539, 563, 578, 580, 584, 586–7
 Carlson, Stephen C., 470–2
 Carrier, Richard, 321, 357, 436, 439
 Cassianus, Julius, gnostiker, 295
 Cassiodorus, romersk författare, 333
 Catullus, romersk poet, 180
 Ceres, fornitalisk gudinna, 197
 Cestius Gallus, legat i Syrien, 579
Chaireas och Kallirhoe, 462–5
 Chariton från Afrodiasias, författare, 462
 Christensen, Torben, 219
 Cicero, Marcus Tullius, romersk talare, författare och politiker, 188, 192–3, 197, 421, 583
 Claudius, romersk kejsare, 180, 353–5, 443, 532, 577, 586

- Codex Alexandrinus*, 316
Codex Bezae, 364
Codex Laudianus, 530
Codex Sinaiticus, 317
Codex Sinaiticus Zosimi Rescriptus, 317
Codex Syrus Sinaiticus, 175, 317, 530
Codex Vaticanus, 317
 Commodus, romersk kejsare, 203
 Coponius, prefekt i Judeen, 276, 450, 532
 Cornelius, enligt Apg romersk officer, 535, 585, 587
 Cornutus, Lucius Annaeus, romersk stoisk filosof, 194
 Crossan, John Dominic, 274, 398, 406, 449, 455, 457, 460, 538
 Cumanus, prokurator i Judeen, 573
 Cumont, Franz, belgisk arkeolog, 201
 Cyprianus, biskop av Karthago, 330
- D**
- d'Arcis, Pierre, fransk biskop, 517
 d'Astruc, Jean, fransk läkare, 39
 Daimon, det odödliga högre jaget, 294, 296–7, 386, 446, 480, 484, 486
 Damaskios, nyplatoniker, 180–1
 Damaskus, kodord för Qumran, 272–3, 280, 548, 581
 Damaskus, stad i Syrien?, säte för kristen församling, 280, 359, 391, 393–4, 433, 535, 548, 568, 575–6, 581
Damaskusskriften, 260–1, 264, 266, 268–9, 272–3, 279, 378
 Damis, Apollonios' lärjunge, 188–9
Daniels bok, 33–4, 38, 47, 56, 111–2, 171, 224–7, 249, 255, 270, 280, 314, 415–7, 441, 443
 Danielsson, Tage, 359
 Dareios I, fornpersisk storkung, 224
 David, kung i det enade Israel, 19, 36, 43, 45, 49, 87–92, 95–97, 102, 106, 109, 111–2, 128, 156–7, 159, 162, 173, 203, 209, 219–23, 231–4, 236, 239, 244, 247, 254–5, 268–9, 274, 280, 366, 371–3, 427, 438, 446–8, 469, 493, 496, 498, 543, 547, 593
 Davids son, 36, 220–1, 232–3, 236, 244, 371, 373, 427, 469, 543
 Davids stam, 219–21, 223, 254, 269, 280, 371, 373, 498, 593
 Davies, Stevan, 409
De apostoliska konstitutionerna, 525
 de tolv, 34, 45, 58, 119, 172, 192, 204, 244, 246, 263, 287, 293, 367–8, 401, 423, 429–30, 558
De tolv apostlarnas evangelium, 402
De tolv patriarkernas testamente, 246
Deboras sång, 33
 DeConick, April D., 446
 Deianeira, Herakles' maka, 193
 Delila, Simsons kärlek, 82
 Delitzsch, Friedrich, tysk exeget, 122, 131
 Demiurgen, skaparen av sinnevärlden, 290, 293, 382, 389
 Demokritos, grekisk filosof, 422
Den redliges bok, 104
Den treformade urtanken, 288, 381
 Deschner, Karlheinz, 191, 195, 198
 Detering, Hermann, 583
Deuteronomisten, källa till Moseböckerna, 39, 42
Deuteronomistiska historieverket, 34, 42–3, 45, 78, 82, 100–1, 104, 131
 Devadatta, lärjunge som förräder Buddha, 210, 214
 Devaki, mor till Krishna, 174, 439
 Dever, William G., 55, 65, 90, 97, 99
Dhammapada, 211–2, 214
 Diana, romersk gudinna, 465
 diaspora, förskingring, 86, 102, 106, 278, 378, 391, 595
Diatessaron, 318, 402, 465, 503
Didaché, 364, 391, 493
Dîghanikâya, 209, 211–4
 Dilmuns trädgård, 64–5
 Dina, patriarken Jakobs dotter, 147
 Dio Cassius, grekisk-romersk historiker, 189–90, 588
 Diodorus Siculus, grekisk historiker, 54, 188, 192–7, 199
 Diogenes Laertios, grekisk filosofihistoriker, 174, 422
 Dion Chrysostomos, grekisk filosof, 192–3, 257, 275, 352
 Dionysios, biskop i Korint, 316, 494, 563
 Dionysios, Chaireas' andre man, 463

- Dionysios från Halikarnassos, grekisk historiker, 180
- Dionysius Exiguus, romersk teolog, 23
- Dionysos, grekisk fruktbarhets- och vinn-gud, 174, 176–7, 182, 184, 187, 195–8, 200, 216, 293, 419, 427, 510, 575
- Disciplinrullen*, 260–9, 280, 375, 378, 424, 548
- Djebel Musa (Moses berg), 77
- djävulen, 106, 176, 185, 192, 198, 201, 210, 228, 299, 316, 389, 514, 568
- Doherty, Earl, 335–6, 363, 372–3, 406, 502
- doctism, föreställning att Jesus endast föreföll äga en fysisk kropp, 294–5, 494, 498
- Domarboken*, 33–4, 42–5, 49, 55, 82, 84, 88, 90, 139, 543–4
- Domitianus, romersk kejsare, 190, 314, 489, 582
- Dorkas, kvinna från Joppe, 574
- Dortus, judisk ledare, 574
- Doyle, Arthur Conan, brittisk författare, 314, 514
- drottningen av Saba, 588
- Drusilla, Agrippa I:s dotter, 585–7
- Dumuzi, sumerisk vegetationsgud, 168–9, 176, 178–9
- Dura-Europos evangelieharmonin*, 402
- Döda havet, saltsjö mellan Israel och Jordanien, 31, 40, 44, 54, 78, 107, 115, 256–7, 259, 275, 547
- Dödahavsrollarna*, skrifter funna i grottor i Qumran, 20, 107, 174, 183, 226, 232, 256–8, 260, 262–3, 265, 270–2, 274, 276–7, 279, 286, 377–8, 422, 490, 496, 547–8, 595
- E**
- Ea, babylonisk gud, 58, 68
- Ebla, forntida stad i Syrien, 54
- Edom, land söder om Döda havet, 77, 115, 532
- edomeer, folk från Edom, 87, 113, 337
- Efesierbrevet*, 323–4, 362, 387, 391, 489, 497–8
- Efesiska berättelsen*, 464
- Efesos, antik stad på Mindre Asiens västkust, 30, 497, 536
- Efraim, stam och Josefs son, 41, 108, 232
- Egeria, spanjorska, 528, 539
- Egertonevangeliet*, 402
- Egypten, 19, 32, 35–6, 43–4, 48–9, 54, 57, 70–1, 73–7, 80, 82–7, 89, 92, 96, 100, 102–3, 106, 109, 125–6, 130, 135, 140, 145–6, 148, 153, 156, 158, 164, 175, 182, 185, 192, 232, 240, 278, 282, 286, 288, 295, 297, 305, 315, 345, 348–50, 352, 378, 405, 407, 415, 436, 438, 489, 559, 589–90
- Egypterevangeliet*, 289, 402
- egyptern, upprorsledare, 321, 335, 358
- eidolon, det dödliga lägre jaget, 294, 296, 297, 484, 486
- Ein Gedi, antik stad väster om Döda havet, 257, 275
- Eisenman, Robert, 232, 257, 270, 274, 420, 496, 530, 545, 547–51, 553, 555–61, 566, 568, 572–4, 576–89
- El, forntida västsemitisk högsta gud, 30, 41, 52–6, 63–4, 109, 120, 159
- El Berit, benämning på El, 55, 120
- El Eljon, benämning på El, 55, 120
- El Shaddaj, benämning på El, 30, 55, 109, 120
- Elasar, präst, 151, 155, 234
- Elasar ben Dama, rabbin, 346
- Elchanan, Goljats baneman, 88
- Elchasai, tidig evjonit, 546
- Eleasar ben Jair, upprorsledare, 551
- Elefantine, ö i egyptiska Nilen, 54
- Elia, profet, 45–6, 100, 183, 220, 228, 230, 236, 242, 268, 273, 280, 419, 429, 449, 492, 499, 513, 544, 550
- Elieser ben Jakob, rabbin, 352
- Elieser ben Hyrkanos, rabbin, 346
- Elisabet, mor till Johannes döparen, 438
- Elisha, profet, 45–6, 100, 183, 220, 419, 429
- Ellegård, Alvar, 273, 281, 368, 377, 490, 493, 595
- Elohisten*, källa till Moseböckerna, 39, 41, 53, 56, 100, 126, 131
- Emmaus, by utanför Jerusalem, 552, 575
- En etiopisk berättelse*, 464
- En messiansk apokalyps*, 183, 270, 280
- Enki, sumerisk gud, 61–2, 64–8, 168
- Enkidu, sumerisk hjälte, 65

- Enlil, sumerisk vindgud, 61–2, 64–6
Enuma Elish, babyloniskt skapelseepos, 63–4
 Epafroditos, i kejsarens tjänst, 581–2
 Epafroditos, Paulus' medarbetare, 581
 Epidauros, antik grekisk stad, 186–7
 Epifanios av Salamis, kyrkofader, 257, 270, 275, 345, 349, 352, 443, 525, 545–7, 555–7, 566, 582
 Epiktetos, grekisk-romersk filosof och stoiker, 193, 297, 352, 424
 Epikuros, grekisk filosof, 578
Epistula Apostolorum, 368, 553, 559, 561
 Esau, äldre tvillingbror till patriarken Jakob, 49, 71, 108, 113, 115
 Eshmun, fenicisk läkegud, 187
Esra, präst och bok, 34, 38, 45–6, 121, 129, 134, 139, 231, 261
 esseer, judisk munkorden, 20, 227, 232, 234, 242, 251, 256–80, 286, 289, 305, 326–7, 377–9, 390–1, 394, 424, 434, 490, 493, 512, 532–3, 542, 545–9, 551, 555, 557–8, 565, 582, 584, 592–3, 595
Ester, judinna och bok, 33–4, 47, 104, 107, 261
 etiopiska drottningen Kandake, 587–9
Ett Genesisflorilegium, 269
 Eudoxos från Knidos, grekisk astronom och matematiker, 193
Eugnostos den välsignade, 287–8, 292, 305, 315, 405
 Euripides, grekisk dramatiker, 193, 195–6, 198, 575
 Eusebios från Caesarea, biskop och "kyrkohistoriens fader", 54, 188, 256, 271, 309, 311, 316, 330–3, 337–40, 356–7, 368, 370, 378, 443, 466, 494, 500–1, 539, 545–7, 553, 555–7, 560, 563, 589
 Eva, Adams hustru och den första kvinnan, 36, 53, 63, 65–7
 Evans, Craig A., 524
 evjoniter, judekristen sekt, 271–8, 393, 545–7, 565–6, 582–3, 591, 595
Evjonitervangeliet, 402, 546
 exorcism, andeutdrivning, 183–5, 212, 216, 243, 313, 318, 390, 396, 399, 406, 418, 467
 Eysinga, G. A. van den Berg van, 207
- F**
- Fader vår, bön, 366, 425
 Fadus, prokurator i Judeen, 559, 570
 fariseer, judisk religiös och politisk riktning, 185, 255–6, 265, 270, 273, 276, 318, 327–8, 376, 378, 399, 422–3, 444–5, 458, 461, 532, 547, 549, 579
 Felix, Antonius, prokurator i Judeen, 550, 565, 585–6
 Festus, prokurator i Judeen, 334, 338, 578, 580
 Feuerverger, Andrey, 522–3
Filemonbrevet, 324, 360, 536
Filipperbrevet, 324, 360, 370, 376, 380, 387, 499, 581, 583
 Filippi, antik stad i norra Grekland, säte för tidig kristen församling, 310, 477, 499, 536
 Filippos (Herodes), son till Herodes den store, 433, 532
 Filippos, evangelist i Apg, 574, 587, 589–90
 Filippos, Jesu lärjunge, 429, 431
Filipposakterna, 524
Filipposevangeliet, 294, 381, 387, 402, 525
 filisteer, forntida folkgrupp, 37, 71–2, 81, 85, 87–8, 113, 116, 220, 544
 Filon från Alexandria, grekisk-judisk filosof, 106, 256, 259, 261–2, 264, 270, 274–5, 278–9, 284, 326, 378, 441, 451, 453, 455–6, 460, 593
 Filostratos, (Flavius) grekisk författare, 189–91, 193
 Finkelstein, Israel, 70, 73, 75, 77, 81, 84, 86, 88, 91, 94–6, 98–101, 113, 128
 Firmicus Maternus, romersk författare, 181–2, 202
 Fitzmyer, Joseph A, 378, 490
 Flegon, grekisk författare, 356–7
 Florus, prokurator i Judeen, 460, 579
 Fotios, patriark av Konstantinopel, 327, 333–4, 339, 465
 Fowler, Miles, 479
 Frazer, James George, brittisk antropolog, 179, 183, 203
 Freke, Timothy, 198, 200, 294, 297, 303, 380, 385, 390

- Frygien, forntida landskap i Mindre Asien, 174, 176, 179–80, 198, 303, 536
Frälsarens evangelium, 402
 förbundsark, kista där lagtavlor
 förvarades, 36, 74, 124, 130–1
Föreläsningen om den åttonde och nionde, 289
Församlingsregeln, 260, 264, 269, 565
Första Henoksboken, 221, 226–9, 284
Första Jakobsapokalypsen, 295, 555, 567
Första Klemensbrevet, 391, 494–5, 563
Första Korinthierbrevet, 202, 206, 323–4, 361–7, 369–70, 375–7, 380, 383–7, 389, 392, 411–2, 432, 458, 463, 555, 583–4
Första Mackabeerboken, 273, 314, 416
Första Petrusbrevet, 312, 391, 492, 564
Första Thessalonikerbrevet, 214, 323, 360–1, 365, 375, 512
- G**
- Gabriel, ärkeängel, 173, 293, 435, 441
 Gad, västsemitisk gudom, 30
 Gadara, forntida stad sydöst om Galileiska sjön, 400
Galaterbrevet, 324, 359–60, 362–3, 365, 367–71, 373–6, 381, 383–4, 386, 388–9, 392–3, 553–4, 560, 563, 565, 569, 575–7, 583–4, 588
 Galatien, flera landskap i Mindre Asien och säte för tidiga kristna församlingar, 377, 388, 535–6
 Galenos, grekisk läkare, 187
 Galileen, landskap i norra Palestina, 173, 185, 238–9, 243, 251, 275, 318, 327, 351, 399, 420–1, 423, 427, 438, 444–5, 454, 466, 477–9, 514, 525, 528, 532, 537–41, 547, 549, 571, 574, 578, 581, 594
 Galileiska sjön (Gennesarets sjö), belägen i norra Israel, 243, 399, 420–1, 528, 532, 547
 Gamaliel den äldre, rabbin, 352, 570
 Gandy, Peter, 198, 294, 297, 303, 380, 385, 390
 Garstang, John, arkeolog, 79–80
Gemara, uttydningar av Mishna, 341–4, 346–7, 349, 458
 Georgios Synkellos, bysantinsk historiker, 356–7
- Gerar, (Tell Haror) forntida stad, 72
 Gerasa, forntida stad sydöst om Galileiska sjön, 399
 Gergesa, ort vid östra stranden av Galileiska sjön, 400
 Gerhardsson, Birger, 312, 434
 Geshtinanna, sumerisk gudinna, 168–9
 Getsemane, trädgård på Olivberget, 249, 319, 445–6, 449, 453, 480–1, 484
Gilgamesh-eposet, 58–60, 63, 65–7
 Glaukias, lärjunge till Petrus, 302
 gnostiker, filosofisk-religiös rörelse, 20–1, 23, 199, 201, 271, 281–94, 296–305, 315, 325–6, 331, 361, 372, 374–5, 379–87, 389–91, 405, 407, 411, 414, 446, 455, 465, 468, 471, 478, 480, 482–3, 485–7, 494, 496, 506–7, 510, 512, 585, 594, 596
 Goethe, Johann Wolfgang, tysk författare, 313, 322, 369
 Gog och Magog, symbol för onda folk, 222, 231–2
 Golgata, kulle alldeles utanför Jerusalem, 194, 206, 215, 455, 528
 Goljat, filisteisk jätte, 87–8, 108
 Goodacre, Mark, 404
 Goren, Yuval, 519
 Gracchus, Tiberius, romersk politiker, 426
 Green, Rod, 314
 Green, Sid, 273
 Greenberg, Gary, 112
 Gregorius XIII, påve, 172
 Gudea, kung av Lagash, 164–5
 Gustav IV Adolf, svensk kung, 44
 Gustav Vasa, svensk kung, 44
 gyllene regeln, 422–3
- H**
- Haalmoni, Yoel, 157
Habackuk, profet och bok, 34, 46, 235, 379
Habackukkommentaren, 270, 273, 379
 habituer, halvnomader, 83–5, 116
 Hadrianus, romersk kejsare, 502, 533, 537
 Hagar, Abrahams bihustru, 71, 374
Haggaj, profet och bok, 34, 46
 Ham, son till Noa, 112
 Hammurabi, kung av Babylon, 68, 123
 Hanina ben Dosa, rabbin, 352
 Hannas, judisk överstepräst, 438

- Harran, Abrahams bror samt forntida stad, 70–1, 112–3, 117
- Harwood, William R., 313
- Hasael, kung av Aram, 220
- Hasor, forntida stad norr om Galileiska sjön, 78, 81, 87, 93–5
- hebreer, israeliter, 71, 83, 116, 158
- Hebreerbrevet*, 391, 490–1, 507
- Hebreerevangeliet*, 402, 501, 546, 557
- Hebron, stad i Juda rike, 72, 92
- Hegesippos, grekisk kristen författare, 333, 337, 339, 370, 380, 494, 546–7, 552, 555–7, 568, 573
- Helena, drottning av Adiabene, 587, 589–90
- Helena, romersk kejsarinna, 539
- heliga anden, 164, 172–3, 185, 195, 209, 294, 318, 373, 394, 498, 505, 534–5, 544, 546, 571, 585
- Heliodoros, syrisk författare, 464
- Helios, grekisk solgud, 202, 206
- Hemliga Markusevangeliet*, 21, 300, 397–8, 402, 467–86, 488, 594, 596
- Hera, Zeus' maka, 192
- Herakles, grekisk hjälte och gudsson, 174, 176, 184, 187–8, 191–5, 212, 216, 293, 373, 505, 510, 564
- Herford, R. Travers, 341, 349
- Hermes, grekisk gud och Zeus' budbärare 181, 192, 195, 427
- Herodes Antipas I, son till Herodes den store, 242, 432–4, 436, 438, 454, 456, 532, 576, 578, 581, 594
- Herodes Archelaos, son till Herodes den store, 436–7, 532
- Herodes av Chalkis, bror till Agrippa I, 433, 559, 581
- Herodes den store, kung i Judeen, 239–40, 433, 436–40, 498, 532, 578, 580–2
- herodianer, ättlingar till Herodes den store, 91, 266, 268, 376, 433, 532, 547, 550, 557, 576, 579–87, 595
- Herodias, dotter till Aristobulos IV och Saulus' faster Berenike, 433, 576
- Herodion (lilla Herodes), 581
- Herrens evangelium*, 302, 402
- Herzog, Ze'ev, 56, 91, 93
- Hesekiel*, profet och bok, 34, 46, 163, 222, 224, 270, 280
- Heshbon, antik stad öster om Jordan, 77
- Hesiodos, grekisk skald, 191, 195
- Hieronymus, kyrkofader, 54, 176, 208, 246, 304, 332, 340, 466, 545–6, 553, 555–7, 568
- Higgins, A. J. B., 364–5
- hilaria, romersk glädjefest, 180–1
- Hilkia, judisk överstepräst, 128–9
- Hillar, Marian, 333
- Hillel, berömd fariseisk lärare, 422
- himlafärden, 317, 413, 467, 485, 534
- Hippolytos av Rom, kristen författare, 171, 188, 270, 277, 285, 288, 295, 302, 330, 380, 382, 385, 443, 524, 546, 550–1, 560
- Hisda, rabbin, 348
- Hiskia, kung i Juda rike, 98, 109, 127, 167
- Homeros, grekisk författare, 192, 195
- Homilierna*, 566
- Horatius, romersk skald, 460
- Horus, egyptisk solgud, 183, 192
- Hosea*, israelitisk profet och bok, 34, 46, 55, 99–100, 240, 242, 369
- Humphreys, Kenneth, 540
- Hyginus, romersk författare, 186, 188
- hyksos, västsemitiskt folk som regerade i Egypten, 75–6, 80, 158
- Hymenaios, en irrlärare, 365
- Hypatia, grekisk filosof, 287
- Hyrkanos, Johannes, mackabeisk revoltledare, 532
- Höga visan*, 33–4

I

- Iamblichos från Chalkis, grekisk filosof, 174, 420, 465
- Idumeen, område mellan Israel och Jordanien, 532
- idumeer, folk från Idumeen, 337, 549, 581
- Ignatios, biskop av Antiochia, 315, 362, 380, 402, 467, 497–9, 507, 564
- Inanna, sumerisk fruktbarhets- och modergudinna, 65, 119, 167–9
- inramningsberättelser, 474, 477–8
- interkalationer, 397, 474–7

- Irenaeus av Lyon, biskop och apologet, 54, 229, 242, 281, 285, 295–6, 303, 312, 322, 330, 380–2, 398, 402, 442–3, 446, 465, 494, 496, 498, 502–3, 505–7, 533, 546, 563
- Isak, patriarken Abrahams son, 36, 48–9, 70–3, 102, 108, 113, 117–8, 120, 147, 154, 158, 434
- Isates, kung av Adiabene, 587–8, 590
- Ishtar, babylonisk kärleks- och krigsgudinna, 47, 117, 119, 168–9
- Isis, egyptisk gudinna, 175, 181–3, 192, 195, 302, 329, 330
- Iskhys, Koronis' älskare, 186
- Ismael, patriarken Abrahams son, 71, 108, 113
- Ismael, son till Fiabi, överstepräst, 582
- Israels tolv stammar, 36, 45, 49, 71, 82, 113, 118–9, 204, 242, 430, 496
- Itivuttaka*, 208
- Ittaj, Davids följeslagare, 447
- J**
- Jacobovici, Simcha, regissör, 522
- Jafa, galileisk by, 537, 539
- Jafet, son till Noa, 112
- Jaho (JHVH), 30–2, 35–6, 41, 49, 52, 54–7, 63, 68–70, 74, 78–9, 82, 86, 98, 100, 103, 111, 115, 118, 120–40, 142–8, 150–4, 156, 158–60, 162–6, 185, 195, 218–23, 227–8, 230, 234, 241–2, 246–7, 249–50, 254, 290, 293, 299, 302, 305, 372, 382, 384, 389, 491, 531
- Jahvoisten*, källa till Moseböckerna, 39, 41, 63, 67, 126–7
- Jairos' dotter, flicka som återuppväcks från de döda, 188, 418, 551
- Jakob, biskop i Jerusalem enligt kristen tradition, 337–8, 370, 443, 547, 551–8, 560–2, 568, 570–4, 583, 591–2
- Jakob, brodern till Jesus hos Josefus, 273–4, 331, 334–40, 371, 451, 549, 555–56, 559, 568, 573
- Jakob den rättfärdige, 271, 273, 278, 295, 530, 545, 552–4, 559–60, 572, 591
- Jakob, församlingsledare och enligt Paulus en av de tre pelarna, 271, 279, 362, 367–71, 377, 393, 429–30, 491, 530–5, 556, 569–70, 577, 583–84, 592
- Jakob, Herrens broder, 271, 273, 278, 338–9, 362, 369–71, 530, 552–4, 591–2
- Jakob, i evjonitiska källor, 546, 554, 556–8, 572–3, 580, 595
- Jakob, Jesus' biologiske broder, 370–1, 410, 427–8, 440, 482, 491, 493, 516, 518, 520, 523, 525, 527, 553, 559, 583, 591–3
- Jakob, patriark, 36, 41, 49, 57, 70–1, 73, 102, 108, 113, 115–20, 135, 144, 147, 151, 154, 158, 175, 198, 229, 232, 234, 246, 271, 434, 441, 559, 572
- Jakob, son till Alfaios, lärjunge, 431, 552–4
- Jakob, son till Sebedaios, lärjunge, 401, 427, 429–31, 448, 469, 476, 499, 530, 535, 552–5, 558–9, 593–4
- Jakob i Talmud, 346, 352, 431
- Jakobs brev*, 371, 391, 393, 491–3, 495
- Jakobs ossuarium, 112, 516–9, 522, 526–7
- Jakobs protevangelium*, 202, 402, 525
- Jakobs upphöjelse*, 546, 555–7, 582
- Jam, ugaritisk kaosgud, 53–5, 176
- Jåtaka*, 208–9, 212
- Jav, tidigare namn på Jam, 53–6, 176
- Jeffrey, Peter, 470
- Jehoshua ben Perahjah, rabbin, 348–50
- Jehu, kung i nordriket Israel, 104, 109, 220
- Jehud, den persiska provinsen Juda, 54, 101–2, 106, 129
- Jehuda ben Tabbai, rabbinsk lärjunge, 349
- Jehuda ha-Nasi, rabbin, 342
- Jehus, Hananis sons krönika*, 104
- Jeremia*, profet och bok, 34, 38, 45–6, 131, 163, 222–24, 240, 243, 425
- Jeriko, stad 2 mil nordöst om Jerusalem, 78–80, 108, 115, 233, 257, 469, 474–75, 477, 482, 485, 567
- Jesaja*, profet och bok, 31–2, 34, 45–6, 65, 98, 138–9, 163–7, 183, 193, 220, 222–3, 232, 235, 237–45, 249–51, 363, 374, 399, 411–2, 415–6, 444, 455, 490, 543, 545, 547, 565
- Jeshu ha-Notsri, Jesu namn i Talmud, 343, 346–9, 541
- Jesu bergspredikan, 396, 405, 423–24, 426, 492, 501
- Jesu bröder, 173, 370, 410, 525–6, 559

- Jesu dop, 210, 280, 295, 363, 388, 413, 435, 438, 476, 483, 485, 491, 498, 546, 592
- Jesu Kristi visdom*, 287–8, 305, 405
- Jesu syster, 173, 370, 410, 525
- Jesus Syraks vishet*, 228, 234
- Jesus, son till Ananios, en galning, 451–2
- Jesus, son till Damneus, judisk överstepräst, 334, 339
- Jesus, son till Gamalas, judisk överstepräst, 549
- Jesusossuariet, 255, 427, 485, 522–5
- jevuseer, kanaaneiskt folkslag, 88, 126
- Jishaj, Davids far, 222, 239, 543, 547
- Jisreel, antik huvudstad i nordriket Israel, 94, 98
- Joash-tavlan, 516–7, 519
- Job*, rättfärdig litterär gestalt och bok, 34, 47, 243, 375, 491
- Jochanan, Marias trolovade, 350
- Joel*, profet och bok, 34, 46, 416
- Johanen ben Sakkaj, rabbin, 352
- Johannes, enligt Paulus en av de tre pelarna, 279, 362, 368, 377, 429–31, 552–4, 594
- Johannes esseen, befälhavare, 277
- Johannes döparen, 185, 211, 215, 228, 230–1, 234, 237, 241, 268, 280, 318, 330–1, 334–6, 363, 392, 405, 409, 432–6, 438, 443, 479, 483, 487, 494, 498, 513, 541, 544, 550, 559, 565, 576, 592–3
- Johannes från Gischala, Messiasaspirant, 335
- Johannes Hyrkanos, hasmoneisk prästfurste, 532
- Johannes, Sebedaios' son, lärjunge och apostel, 229, 400–1, 427, 429–31, 448, 469, 476, 481, 489, 494, 497, 499–500, 534–35, 552–4, 558–9, 593
- Johannesapokryfen*, 288
- Johannesbrevet*, 317, 391, 393, 489, 494, 507
- Johannesevangeliet*, och evangeliets okände författare, 22, 26, 188, 190, 194, 196–7, 210, 228, 237, 239, 241, 244–6, 252–3, 294, 297, 301, 311–2, 316–9, 335, 361, 364, 397–8, 400–2, 413, 418–20, 426–31, 435, 442, 445, 448–50, 452–3, 455–6, 458–9, 463–4, 466–7, 472, 479, 481–6, 494, 511, 513, 527, 552, 561–2, 564, 578, 592–3
- Jojakin, kung i Juda rike, 42, 100, 220
- Joakeved, mor till Mose, 439
- Jona*, sagogestalt och bok, 34, 46, 419
- Jonatan, vävare, Messiasaspirant, 335
- Joppe (staden Jaffa), 535, 574
- Joram, kung i Juda rike, 110–1
- Jordanfloden, 50, 185, 238, 318, 469, 479, 541, 559
- Josef från Arimataia, "bästa lärjungen", 255, 418, 428, 460–1
- Josef, Jesu styvfar, 173, 175, 185, 192, 208, 233, 239–40, 296, 318, 345, 352, 373, 392, 427, 435, 438, 441, 487, 518, 526, 529, 541
- Josef, stam och patriarken Jakobs son, 36, 41, 71, 73, 108, 117, 232–33, 236, 246, 427, 572
- Josefs son, 41, 232–3, 427
- Josefus Flavius, judisk historieskrivare, 107, 193, 236, 240, 246, 256, 259, 261–4, 266, 268, 270, 272, 274–7, 313, 321–2, 327–41, 358, 371, 432–6, 438–9, 443, 451–5, 457–8, 460, 467, 508, 530, 533–4, 538–9, 548–51, 555–7, 559–61, 568, 570–4, 576–7, 579–82, 584–9, 593, 594
- Joses, Jesu broder, 370, 410, 427–8, 482, 522–5, 559
- Josia, kung i Juda rike, 41, 128, 131
- Josua, israelitisk härförare, 36, 48, 69, 74, 78–83, 85, 87–8, 96, 102, 108, 139, 232–6, 241–2, 491, 513, 559, 572
- Josua, judisk överstepräst, 225, 235
- Josuas bok*, 34, 42–5, 78–80, 82–84, 88, 96, 104, 108, 120, 131, 139, 154, 234, 242, 538, 559–60, 572
- Juda rike, sydriket tiden före babyloniska fångenskapen, 31, 36–7, 41–2, 45, 63, 82, 87–8, 90–2, 94, 96–102, 104–6, 109, 111–3, 117–8, 127–8, 138, 159, 162, 218, 232, 239, 242, 244, 416, 519, 548, 560–1
- Juda, stam och patriarken Jakobs son, 36, 41, 45, 71, 82, 151, 246, 379, 490
- Judas från Galileen, judisk revoltör och grundare av selotismen, 276, 321, 335, 358, 540, 549–50, 561, 574
- Judas Iskariot, lärjunge som förräder Jesus, 185, 193, 214, 245–7, 297, 319, 351, 362–3, 368, 392, 430–1, 446, 448,

- 453, 465, 484, 501, 525, 534, 554, 560–2, 568, 593
 Judas Kananaios, apostel, 562
 Judas seloten, apostel, 559, 561, 593
 Judas, bror till Jesus, 370–1, 393, 410, 493, 525, 559
 Judas, son till Hiskia, Messiasaspirant, 335
 Judas, son till Jakob, 429, 431, 559
Judas' brev, 226, 371, 391, 393, 493, 499
Judasevangeliet, 297, 402, 446
 Judeen, grekiskt namn på södra Palestina, 56–7, 238–9, 242, 256, 276–7, 314, 326, 334, 355–6, 416, 436–8, 442, 445, 450–1, 479, 525, 531–2, 535, 538, 556, 569, 579, 585–6, 591
 judisk visdomslitteratur, 261, 320, 406, 414
Judits bok, apokryf, 47
 Julia Domna, romersk kejsarinna, 188–9
 Julianus, romersk kejsare, 193
 Julius Africanus, kristen historiker, 171, 330, 356–7
 jungfrufödelse, 170, 172–5, 179, 181, 185–6, 189, 192, 195, 208, 216–7, 240, 296, 300, 317, 351, 373, 427, 498, 545–6
 Justinus Martyren, kristen apologet, 174, 176, 181, 187, 198, 200, 202–3, 234, 242, 281–5, 301–3, 311, 323, 330, 351, 380, 385, 444, 498, 502–3, 507, 533, 545, 564
 Justus från Tiberias, judisk historie-skrivare, 327, 334, 358
- K**
- Kadesh, plats söder om Israel, 44
 Kafarnaum, stad vid Galileiska sjön, 238, 327, 528–9, 542
 Kain, Abels bror, 36, 66
 Kajafas, judisk överstepräst, 438, 485, 527, 568
 Kalén, Nils, 392
 Kambyses II, persisk kung, 224
 kameler i handelskaravaner, 72–3, 113
 Kamsa, ond hinduisk kung, 439
 Kanaan, 19, 31, 35–6, 43–4, 49–50, 52–3, 57, 70–2, 74–88, 96, 102, 104, 108, 114, 116–7, 119–21, 126, 131, 156, 159, 176, 233–4, 594
 Kane, J. P., 529
 Karabbas, en galning från Alexandria, 455, 459
 Karl-Oskar och Kristina, gestalter i *Utvandrarna*, 534
 karpokrater, gnostisk sekt, 299, 468–9
 Karpokrates, gnostiker, 468
 Kefas, apostel, 202, 279, 362, 367–8, 370, 377, 431, 552–5, 569, 585, 594
Kehats testamente, 266
 Keith, Berriedale, 439
 Kelsos, grekisk kristendomskritiker, 174–5, 298, 331, 346, 349, 351, 444
 Kenedaeos, Helenas sonson, 588
 Kenyon, Kathleen, arkeolog, 79–80
 Kerinthos, doketisk gnostiker, 295–6
Khuddakanikâya, 213
 Kilikien, landskap i Mindre Asien, 536
 Kirby, Peter, 330, 340, 428
 Kjellman, Östen, 141
Klagosångerna, 104
Klagovisorna, 34, 248
 Klearchos från Soli, grekisk filosof, 174
 Klemens av Rom, biskop, 29, 494–5, 507, 553–4, 566
 Klemens från Alexandria, kristen författare och filosof, 54, 196–7, 299, 302–3, 323, 330, 338, 368, 380, 382, 389, 444, 465, 467–75, 478, 480–2, 553, 555–7, 563, 566
Klemens' brev till Theodoros, 467–8, 470–3, 476
 Kleomenes, kung av Sparta, 459
 Kleopas, lärjunge, 352, 552–3
 Kleopatra, egyptisk drottning, 443
 Kloner, Amos, 524
 Klopas, Marias syster Marias make, 428, 552–3, 560
Kollosserbrevet, 214, 324, 362, 366, 375, 386, 536
 Konfucius, kinesisk mästare, 422
 Korach, levitisk kritiker av Mose, 151
Koranen, muslimernas heliga bok, 28
 Korinth, grekisk stad och säte för kristen församling, 370, 377, 495, 536, 563–4, 579
 Koronis, mor till Asklepios, 186

- korsfästelse, 177, 198, 200, 206, 215, 248, 250–3, 294–5, 329, 357, 361, 369, 388, 405, 413, 427–8, 454–5, 459–60, 462, 464, 478, 481, 484–5
- Kostobaros, Salome Is make, 581
- Kostobaros, Saulus' bror, 579–80
- Kraft, Robert A., 233
- Krigsrullen*, 242, 260, 263, 267–8, 271, 565
- Krishna, hinduisk gudom, 29, 174, 216, 427, 439
- Krishnadvaipâyana, asketisk eremit, 215
- Kristus, grekiska för Messias, 20–1, 23, 29, 34, 48–50, 87, 162, 174–5, 206, 218, 221–2, 227–8, 232–3, 235, 251, 287, 294–9, 303, 305, 320, 324–5, 328, 331, 333, 335–8, 340–1, 353–6, 358–9, 361, 363, 366–7, 369–73, 377–80, 383, 385–9, 391, 394, 405, 413, 420, 430, 450–1, 455, 458, 463, 465, 489–91, 493–4, 496, 498–9, 502–6, 510, 512–3, 529, 535, 545, 547–8, 576, 583, 587, 591–2, 594–5
- Kronos, titan, son till Gaia, 188, 195
- krönikan om Israels kungar*, 104
- krönikan om Juda kungar*, 104
- krönikan om Mediens och Persiens kungar*, 104
- Krönikeböckerna*, 34, 45–6, 55, 90, 100, 104, 156, 219–20
- Kungaböckerna*, 34, 42–3, 45–6, 49, 56, 70, 75, 87, 90, 93–4, 98, 100, 104, 109–11, 127–8, 131, 139, 156, 162, 183, 220, 230, 242, 419, 429, 449, 544, 588
- Kybele, grekisk gudinna, 179–80
- Kypros II, Saulus' mor, 580
- Kypros IV, Saulus' syster, 580
- Kyrillos, biskop av Alexandria, 287
- Kyros, persisk storkonung, 37, 74, 101, 220, 224, 439
- Larue, Gerald A., 106
- Lasaros, bror till Marta och Maria, 361, 417, 479, 481–5
- Laurency, Henry T., 282, 483
- Lea, Jakobs första hustru, 71, 118–9
- Lebbaios, namn på Taddaios, 560
- Lemaire, André, 112
- Lendering, Jona, 189
- Leukippe och Kleitofon*, 464
- Leukon och Rhode, i *Efesiska berättelsen*, 464
- Levi, Alfaios' son, 428–9
- Liber, fornitalisk fruktbarhetsgud, 196
- Lidforss, Bengt, 207
- Liestøl, Knut, 114
- Lilit, kvinnlig demon, 65
- Livius, Titus, romersk historieskrivare, 174, 180, 195, 467
- Lot, Abrahams brorson, 108, 113, 115
- Lucretius, romersk diktare & filosof, 180
- Lukas, läkare och följeslagare åt Paulus, 318, 375, 400, 533, 536
- Lukasevangeliet*, och evangeliets okända författare, 22, 49, 173–4, 183, 187–8, 190, 193–5, 209–14, 237–44, 246, 248–9, 251–3, 276, 302, 310–2, 316, 318, 320–3, 363–4, 367, 373, 375, 380, 390, 395–404, 406, 408–9, 411–4, 418–9, 422–3, 426–9, 431, 433–6, 438, 440–2, 445–9, 452, 454–7, 464, 466–7, 480, 484, 495, 498, 500, 513, 527, 533, 536–7, 541–2, 544, 548, 552, 559–61, 563, 565, 568, 570–5, 592
- Lukianos från Samosata, grekisk satiriker, 178, 189, 198, 212
- Lykurgos från Thrakien, mytisk kung, 188, 198–9
- (den) låga kronologin, 94, 98

L

- Laban, patriarken Jakobs morbror, 71, 115, 117, 120
- Lactantius, kristen författare, 330
- Lahar, tvillingsyster till Ashnan, 66
- Lakish, forntida stad i Juda rike, 81, 92, 98, 108, 127
- Lalitavistâra*, 208–10, 212
- Lane Fox, Robin, 46, 109, 126, 317

M

- mackabeer, ättlingar till Mattatias, 47, 102, 225, 440, 531–2, 559, 586
- Magen, Yitzhak, 260, 263
- Mahamayâsûtra*, 214
- Mahâparinirvânasûtra*, 213–4
- Mahavagga*, 210–2, 214
- Majjhimanikâya*, 208–9, 211–2, 214

- Malaki*, profet och bok, 34, 46, 138, 228, 237, 241, 268
- Malalas, Johannes, bysantinsk krönikör, 497
- Malta, ö i Medelhavet, 536, 578
- Mami, sumerisk modergudinna, 61
- Manaen, profet och lärare i Antiochia, 581
- Manasse, kung i Juda rike, 41, 109, 127–8, 232, 519
- Mani, manikeismens grundare, 297
- Mara Bar-Serapion, syrisk brevskrivare, 356–7
- Måra, buddhistisk djävul, 210
- Marchetti, Nicolo, italiensk arkeolog, 80
- Marcus Aurelius, romersk kejsare, 504
- Marduk, babylonisk gud, 47, 64, 68
- Maria i judiska källor (hårfrisöriska), 343, 345–6, 348–50
- Maria Magdalena, följeslagerska till Jesus, 194, 300, 319, 348, 392, 427–8, 463–4, 466–7, 481, 484–5, 522–5
- Maria Magdalenas evangelium*, 300, 402
- Maria, Jakob den yngres och Joses' mor, 370, 427–8, 481
- Maria, Jakobs mor, 427–8
- Maria, Jesu moder, 172–5, 185, 192, 195, 239–40, 293–4, 296, 300, 315, 318, 348, 370, 374, 392, 402, 410, 427–8, 435, 438, 441, 449, 465, 482, 487, 497–8, 522, 525–6, 529, 539–40, 552, 556
- Maria, Klopas' hustru och Marias' syster, 428, 484
- Maria, Martas och Lasaros' syster, 481, 485
- Mariamne, Herodes den stores hustru, 440
- Mariamne, namn på Maria Magdalena, 522–6
- Markion, gnostiker och ärkekeittäre, 160, 285, 301–2, 318, 380, 390, 402, 533, 583
- markioniter, Markions efterföljare, 299
- Markus, Johannes, enligt traditionen författare av Markusevangeliet, 312, 398, 468–9, 500
- Markus Alexander, Berenikes make, 326
- Markusevangeliet*, och evangeliets okända författare, 21–2, 140, 183, 187–8, 192–3, 212–4, 221, 237, 239, 241, 243–6, 249–55, 288, 311–5, 317–8, 322, 364, 370, 373, 395–404, 409–19, 421, 426–31, 433, 435, 446–8, 450–3, 455–6, 459–61, 463, 465–7, 471–88, 493, 495, 500–1, 511, 513, 524–5, 528, 541–2, 544, 559, 561, 563, 571, 577, 592–3
- Mar Saba, grekisk-ortodoxt kloster, 467–8, 473
- Mars, romersk krigsgud, 174, 293
- Marsyas från Frygien, skogsväsen, 198
- Marta, Marias och Lasaros' syster, 418, 481–2, 485, 524, 529
- Masada, klippfästning, 257, 532, 550–1, 561
- Mason, Steve, 321
- masoreter, medeltida judiska skriftlärda, 38, 40, 47, 107, 138, 246, 542
- Mattai, Nakkai, Netzer, Buni och Todah, lärjungar till Jeshu i Talmud, 347, 431
- Mattatias, mackabeisk revoltledare, 531
- Matteus, Levi, tullindrivare, enligt traditionen författare av Matteusevangeliet, 302, 347, 395, 400, 429–31, 524
- Matteusevangeliet*, och evangeliets okända författare, 22, 49, 174–5, 184, 187–8, 190, 192–3, 202, 210–2, 214, 228, 230, 234, 237–4, 246–53, 255, 268, 280, 302, 310–2, 318, 322, 332, 335, 338, 341, 347, 363, 366, 368, 370, 373, 376, 392, 395–406, 408–9, 411–4, 421–9, 431, 433, 435–6, 438–42, 446–7, 452–3, 455–6, 461, 463, 466–7, 480, 491–3, 495, 498–501, 508, 513, 524–5, 527, 537, 540–4, 546, 559–61, 563, 565, 568, 571–2, 592
- Mattias, Judas Iskariots efterträdare som en av de tolv, 562
- Mattiasevangeliet*, 402
- Maya, Buddhas mor, 174, 208–9, 427
- Mazar, Eilat, 91–2
- Megiddo, betydelsefull stad i forna Israel, 63, 81, 87, 93–5, 98, 519
- Melito av Sardes, kristen författare, 330
- Melkart, fenicisk gud, 191, 193
- Melkiresha, ont esseiskt väsen, 265
- Melkisedek, prästkonung i Salem, 150, 265, 490
- Menahem, messiansk revoltledare, 335, 550

- Menander, tidig gnostiker, 285
 Merneptahstelen, 71, 75, 84
 Mesastelen, 97, 109–10, 112
 Mesopotamien, landet mellan floderna,
 36, 57–8, 60, 66, 68, 70, 73, 78, 92, 112–3,
 116–8, 164, 167, 170
 Messias, den smorde, 20–1, 29, 34, 48, 76,
 87, 162–5, 174, 183, 211, 215, 219–28,
 230–40, 242, 244–6, 249–50, 265, 268–74,
 276, 280, 325, 328–33, 335–6, 340, 351,
 358, 361, 372–3, 377, 379, 394, 411,
 413–4, 427, 430, 432, 435, 444, 450, 486,
 490–1, 496, 502, 510, 512–3, 533, 592–3
 Methodios av Olympos, kristen
 författare, 330
 Mettinger, Tryggve N. D., 168, 176–9,
 187, 191, 193–4
 Metusela, Bibelns mest långlivade
 person, 67
 Meyers, Eric, 516
 midrash, bibeluttolkning, 415, 592
Mika, profet och bok, 34, 46, 239
 Mikael den store, kristen historie-
 skrivare, 332
 Mikael, ärkeängel, 265
 Milka, Nachors hustru, 117
 Minucius Felix, kristen apologet, 330,
 503–4
Mishna, Talmuds äldsta del, 341–4, 347,
 349, 352, 425, 450, 458, 558
 Mithras, Mithra och Mitra, indopersisk
 gud och mysteriegud, 171–2, 184,
 200–4, 206–7, 216, 293, 432, 458, 510
 Mithrasmysterierna, 201, 203, 206, 388,
 449
 MMT, 260, 265–6
 Moab, antikt land öster om Döda havet,
 31, 44, 109–10, 545, 560
 moabiter, folk från Moab, 31, 87, 113
 Moberg, Vilhelm, författare, 314, 534
 Moggallana, av Buddha utvald lärjunge,
 210, 212
 Molok, kanaaneisk gud, 156–7
 montanister, väckelsekristna, 299
 Mordokaj, Esters fosterfar, 47
 Mose, folkledare och profet, 29, 33, 35–6,
 40, 45–6, 48–9, 60, 73–4, 76–9, 102–3,
 108–9, 121–5, 128, 130–7, 145–6, 148,
 151, 153–5, 198, 216, 219, 231–6, 240,
 242, 263–4, 266, 268, 327, 342, 364, 423,
 439, 441, 444, 454, 467, 499, 513, 555,
 591
Moseböckerna, 33–5, 38–45, 47–9, 53, 56–7,
 60–8, 70–1, 73–7, 80, 83, 96, 100–4, 108,
 112, 115–9, 121–39, 142–56, 219, 233–5,
 241–2, 244, 246, 250–1, 254, 266, 271,
 289, 341, 344, 364, 416, 423, 431, 458–60,
 490, 543
 Mot, dödsrikets gud, 118,
 Mowinckel, Sigmund, 40, 43, 113–4, 116,
 118, 120
 Muhammed, islams grundare, 28
 Mundus, bedragare, 329
 Musonius Rufus, stoisk filosof, 352
 Myrrha, Adonis' mor, 176, 427
 mysterier, 170, 198, 201, 203, 206, 281,
 363–4, 385, 388–9, 411, 449, 469, 478–80,
 486
 människoson, 225–7, 236, 249, 313, 375
- N
- Nabonidus' bön*, 183
 Nachor, Abrahams bror, 112–3, 117
 Nag Hammadi, stad i Övre Egypten,
 281, 286–9, 299, 380, 407, 506, 555
Nag Hammadi-skrifterna, gnostiska
 skrifter, 281, 286–9, 361, 380, 506
Nahum, profet och bok, 34, 46
 Nana, Attis' moder, 174, 179
 Nanna, det sumeriska namnet på den
 mesopotamiska mångguden Sin, 68
 nasareer, tidigt namn på kristna, 239,
 278, 352, 443, 541–7, 565, 591
Nasareevangeliet, 402, 546
 Nasaret, by/stad i Galileen, 173, 185,
 192, 215, 238–9, 318, 348, 366, 435–6,
 438, 525, 537–43, 545, 572
 nasirer, personer avskilda, helgade åt
 gud, 239, 543–5, 556–7, 573, 591
 natalis solis invicti, solhögtid, 171
 Natanael, lärjunge, 210, 429, 431, 529
 nattvard, helig måltid, 198, 203, 363
 Nebukadnessar II, kung av det
 nybabyloniska riket, 68, 100
Nehemja, ståthållare i Jehud och bok, 34,
 45–6, 104, 107, 261

- Nehonja ben ha-Kana, rabbin, 352
 Neko II, egyptisk farao, 75
 Nero, romersk kejsare, 314, 334, 354, 489, 553, 579–82, 586
Nidânakathâ, 208, 210, 213
 Niger (Symeon), profet och lärare i Antiochia, 581
 Niger från Pereen, idumeisk militär befälhavare, 581
 Nigro, Lorenzo, italiensk arkeolog, 80
 Nikodemos, judarnas härskare, 418
Nikodemos-evangeliet, 443
 Nineve, huvudstad i det nyassyriska riket, 58–9, 99
 Ningirsu, sumerisk-babylonisk regngud, 164
 Ninhursag, sumerisk gudinna, 62, 64–5
 Ninshubur, Inannas tjänare, 167
 Ninti, sumerisk gudinna, 65
ninus-fragmenten, 462
 Noa, flodhjärte, 36, 48, 53, 57–8, 60, 67, 108, 112, 431
 Nongbri, Brent, 311
 Nonnos från Panopolis, grekisk epiker, 201
 nyplatoniker, filosofisk riktning
 medplatonisk grund, 188, 285, 289, 292, 296, 389, 444, 487
- O**
- Obadja*, profet och bok, 34, 46
 Oded Golan, ossuarieägare, 516, 519
 Ohrmazd (se Angra Mainyu)
 Oidipus, grekisk sagohjärte, 439
 Olof Skötkonung, svearnas och götarnas konung, 44
 Olson, Ken, 332, 340, 528–9
 Omri, kung i nordriket Israel, 95, 97–8, 109–10
 Onias III, judisk överstepräst, 225
Ordspråksboken, 34, 414
 Origenes, kristen författare, 54, 175–6, 178, 202, 254, 299, 302–4, 330–1, 337–40, 346, 351–2, 368, 382, 444, 465, 498, 545–6, 550, 560, 566
 Oscar I, svensk kung, 534
 Osiris, egyptisk gud, dödsrikets härskare, 175, 179, 181–3, 195
 Ovidius, romersk skald, 176, 178, 180, 186–7, 192, 196
Oxyrhynchos 1224-evangeliet, 402
Oxyrhynchos 840-evangeliet, 402
- P**
- p52, fragm. av Johannesevangeliet, 311
 Pagels, Elaine, 299, 380–2, 389
 paleografi, handskriftsanalys, 274, 309, 311, 520
 Panyassis, skald från Halikarnassos, 177
 Papias, biskop av Hierapolis, 229, 311, 399–400, 500–1, 507, 553
 Pappos ben Judah, far till Ben Stadas far, 348, 350
 Parker, Pierson, 473
 Parrott, Douglas M., 288, 292
 passionshistorien, 397–8, 445–6, 451, 453, 455, 466, 592
Pastoralbrev (1 & 2 Tim, Tit), 302, 324, 365, 381, 390, 402, 496–7, 507, 536
 Patai, Raphael, 224, 230–1, 233, 236
 Patanjali, indisk språkfilosof, 439
 Paulina, sedesam judinna, 329
 Paulus, apostel, 20–2, 29, 147, 183, 188, 202, 206, 221, 269, 271, 274, 276, 278–9, 292, 298, 300–2, 304–5, 309, 318, 320, 322–5, 327, 339, 353, 358–94, 398–400, 404, 411–2, 420, 427, 430–3, 458, 463, 488–97, 506, 508–9, 512, 514, 533–6, 544, 546, 548, 552–5, 557–8, 560, 562–5, 567–70, 572–92, 594–5
Paulusapokalypsen, 381
 Pausanias, grekisk reseskildrare, 179, 186–8, 195, 197
 Pearse, Roger, 330,
 Peleg, Yuval, 260, 263
 Pella, stad öster om Jordan, 547
 Pellegrino, Charles R., 522
 Pentheus, mytisk kung av Thebe, 575
 Persefone, dödsrikets gudinna, 177–8
 Perseus, grekisk sagohjärte, 174, 201, 203, 206
 Petra, antik stad i Jordanien, 433, 576
 Petronius, Gajus, romersk författare, 460
 Petrus, enligt Apg och kyrkofäderna
 apostel, 302, 312, 320, 368, 376, 398–9, 468, 495, 498, 500–1, 533–5, 545–6, 548,

- 553–4, 558, 560, 563–4, 566, 568–71, 574, 577, 584–7
- Petrus, enligt Paulus en av de tre pelarna, 202, 279, 324, 362, 367–8, 371, 376–7, 383, 393, 429–31, 493, 499, 509, 552, 554, 560, 563, 569
- Petrus, Simon, enligt evangelierna lärjunge, 202, 210, 212, 214, 300, 302, 319, 397–8, 411, 418, 420–1, 429–31, 447–8, 453, 463, 475, 481, 484–5, 491–3, 499–501, 509, 525, 528–9, 552–4, 562–4, 576, 578
- Petrus' undervisning*, 566
- Petrusakterna*, 560, 566
- Petrusapokalypsen*, 288–9
- Petrusevangeliet*, 402, 454, 461
- Pfann, Stephen, 524, 539
- Pfister, Friedrich, 191, 194
- Pilatus, Pontius, prefekt i Judeen, 185, 190, 215, 225, 250, 253, 255, 295, 306, 315, 319, 326, 328–30, 336, 340–1, 354–6, 361, 392, 395, 405, 434, 442–3, 450–1, 453–6, 461, 487, 492–3, 497–8, 507, 532, 578, 591, 593–4
- Pilatusakterna*, 331, 443
- Pindaros, grekisk diktare, 186–8
- Pistis Sofia*, 284–6, 292, 297, 300, 402, 486
- Pitom, forntida stad i Egypten, 73, 75
- Platon, grekisk filosof, 172, 174, 207, 252, 285, 290–2, 296, 389, 424, 444, 478, 487
- Plinius den yngre, romersk författare, 353, 355–6
- Plinius den äldre, romersk författare, 196–8, 256–7, 261, 274–5, 456–7
- Plotinos, nyplatoniker, 207, 292
- Plutarchos, grekisk författare, 174–5, 178, 181–3, 193, 195, 197, 201, 352, 426, 457, 459, 578
- Pokkarasadi, Ambatthas lärare, 211
- Polykarpos, biskop av Smyrna, 229, 309–10, 323, 380, 497–9
- Pompejus, romersk fältherre och statsman, 201, 532
- Porfyrios, grekisk nyplatoniker, 54, 178, 189, 201, 224, 420
- Predikaren*, 33–4
- Price, Robert M., 117, 207, 242, 255, 364, 415, 417–9, 422–3, 429, 441, 445, 452, 454, 459, 462, 465, 553, 558, 574, 585–6
- profeten Iddos tilläggskrift*, 104
- profeten Natans krönika*, 104
- profeten Shemajas och siaren Iddos krönika*, 104
- Prometheus, titan i grekisk mytologi, 198
- Propertius, romersk skald, 188
- Proteus, grekisk havsgud, 189
- Prästskriften*, källa till *Moseböckerna*, 39–40, 43, 48, 63
- Psaltaren*, 31–2, 34, 39, 135, 137, 164–7, 183, 220, 222, 240–1, 243–5, 248–55, 372, 410, 417, 447–8, 451, 529, 562, 588
- Pseudo-Apollodoros*, 177, 186, 188, 192–5
- Pseudo-Filon*, 441
- Pseudo-Hegesippos*, 333, 340
- Pseudo-Hieronimus*, 54
- Pseudo-Justinus*, 330
- Pseudoklementinerna*, 380, 393, 533, 546, 566, 585–7
- Ptolemaios I, grundare av det ptoleiska riket, 531
- pytagoreer, anhängare till Pythagoras' lära, 189, 292, 302, 420
- Pythagoras, grekisk filosof och matematiker 174, 189, 420

Q

- Q (Quelle), hypotetiskt dokument, 396, 402–9, 411–2, 424, 426, 487, 490, 495, 501, 511, 563, 571, 594
- Quirinius, legat i Syrien, 276, 321, 436–7, 548, 550
- Qumran, område nordväst om Döda Havet, 20, 40, 47, 107, 174, 183, 226, 257–60, 262–3, 268, 270–3, 277, 279–80, 286, 311, 375, 377–9, 424, 434, 441, 490, 496, 548, 551, 565, 581, 595

R

- Rahmani, L.Y., 523, 526
- Rakel, Jakobs andra hustru, 71, 118–20, 240
- Ramses I, egyptisk farao, 75
- Ramses II, egyptisk farao, 75, 81
- Ramses III, egyptisk farao, 71

- Ramses, forntida stad i Egypten, 73, 75
 Raschke, Hermann, 200
 Raskin, Jay, 340
 Rea, mor till Osiris, 181
 Rebecka, mor till Esau och Jakob, 71
 Rehabeam, kung i Juda rike, 109
Rekognitionerna, 533, 554, 558, 566–8, 572–3, 580–1
 Remus, Romulus' bror, 74, 174, 439
 Rhea Silvia, mor till Romulus och Remus, 174, 195
 Ringgren, Helmer, 167
 Robinson, James M., 288, 292
 Rom, huvudstad i romarriket, 27, 180–1, 189–91, 195, 199–201, 203, 207, 270, 277, 288, 295, 301, 312, 314, 316, 320, 322, 327, 329–30, 353–5, 381, 385, 393, 402, 426, 433, 453–4, 458, 467–8, 495, 497, 536, 560, 562–4, 566, 574, 578, 580, 582
Romarbrevet, 214, 323–4, 360–1, 363, 365–6, 371–2, 375–9, 382–3, 386, 388, 394, 494, 497, 563, 565, 569, 581, 583–4
 romarriket, 74, 201, 261, 268, 297, 355, 437–8, 457, 532–3, 580, 595
 romerska tionde legionen, 258, 313
 Romulus, staden Roms mytiske grundare, 74, 174, 439, 467
 Rudolph, Kurt, 286, 291–2, 294–5
 Rufinus av Aquileia, kristen författare, 333, 566
 Rushdie, Salman, indisk författare, 380
Rut, änka från Moab och bok, 31, 34, 47, 104
 Rutherford, Ian, 186
 Rättfärdighetens lärare, esseisk ledare, 271–3, 280, 379, 584, 595
- S**
- Sackaios, tullindrivare, 418
Saddharma-pundarika, 209, 211
 saddukeer, judisk religiös och politisk riktning, 256, 265, 273, 276, 327, 458, 532–3, 547, 549, 579
 Sadok, fariseisk upprorsmakare, 276, 549
 Sadok, präst på Salomos tid, 219
 Sadok, rabbi på Gamaliels tid, 352
Sakarja, profet och bok, 34, 46, 165, 222–4, 232, 235, 244, 246–7, 250, 254, 416–7
 Salmanassar III, kung av Assyrien, 110
 Salome I, Herodes den stores syster, 581
 Salome, biblisk person, 298, 427, 469, 474–5, 477, 481, 485
 Salome, Herodias' dotter, 433, 581
 Salome, Jesus' syster, 482, 485, 525
 Salomo, kung i det enade Israel, 19, 36, 43, 45, 48–9, 70, 75, 87–97, 102, 104, 106, 109, 131–2, 159, 162, 219–20, 405, 426, 516, 519, 588
Salomos krönika, 104
Salomos psalmer, 221
 Salomos tempel, 36–7, 42–3, 45, 48–9, 70, 87, 90–1, 109, 128–9, 131–2, 223, 516, 519
Salomos vishet, 247–8, 251, 284, 305, 414
 Samaria, forntida huvudstad i nordriket Israel, 95–6, 98
 Samarien, berglandskap i centrala Palestina, 56, 532, 535, 574, 585–7
 (den) samariske profeten, Messias-aspirant, 335, 454
 Samuel, profet och domare, 45–6, 65, 82, 87, 108, 241
Samuelsböckerna, 34, 42–3, 82, 87, 90, 104, 116, 118, 131, 139, 156, 162, 220, 222, 239, 241, 247, 447–8
Samyuttanikāya, 210, 212
Sanghabhedavastu, 214
 Sanherib, kung av Assyrien, 98
 Sankta Katarinaklostret, munkkloster på Sinaihalvön, 77
Sanningens evangelium, 381, 402
 Saoshyant, persisk frälsare, 174
 Sapfeira, församlingsmedlem, 534, 548
 Sapfo, kvinnlig grekisk vislyriker, 178
 Sara, Abrahams hustru, 71, 115, 117, 374
 Sargon II, kung av Assyrien, 59, 95, 99, 127
 Sargon, kung av Akkad, 74, 439
 Sariputta, av Buddha utvald lärjunge, 210, 212
 saturnalia, romersk fest, 171
 Saturninus, legat i Syrien, 437
 Saul, kung i det enade Israel, 45, 49, 55, 87, 92, 108, 116, 130, 156, 162, 219–20
 Saul, namn på Paulus, 535, 572–3, 575, 579–81, 589

- Saul/Saulus, omnämnd av Josefus, 567, 572–3, 579–82
- Schmidt, Andreas, 311
- Schneider, Carl, 187, 194
- Schweinitz, Hellmut von, 207
- Scipio Africanus, romersk fältherre, 174
- Sefanja*, profet och bok, 34, 46
- seloter, ivrare, 276–8, 430–1, 455, 532, 536, 540, 548–51, 558–62, 574, 582–3, 592–3
- Sem, son till Noa, 112
- Semele, Dionysos' mor, 195, 198
- Semparafrasen*, 288
- Seneca den yngre, romersk politiker, stoiker och filosof, 193–4, 352, 421, 424–5, 456
- Septuaginta, GT på grekiska, 40, 46–7, 74, 107, 162, 233, 235, 238, 240–3, 246–7, 251, 253–4, 260, 369, 399, 413, 416, 431, 449, 490, 513, 570
- Set, egyptisk krigsgud, 182
- Sets tre minnesstenar*, 289
- Shamash, mesopotamisk solgud, 123
- Shekem, forntida stad i nordriket Israel, 117, 572
- Scherer, Buckhard, 214
- Sherlock Holmes, romanfigur skapad av Arthur Conan Doyle, 314, 514
- Shimi, biblisk person, 448
- Shishak, namn på Shoshenk, 94, 109
- Shoshenk I, egyptisk farao, 94, 109, 112, 519
- shosu, beduiner, 84, 86
- Shuwardata, kanaaneisk härskare i Keila, 83
- siaren Gads krönika*, 104
- siaren Iddos syner om Jerobeam, Nevats son*, 104
- siaren Samuels krönika*, 104
- Siddhârtha Gautama, se Buddha
- Sidon, antik stad i Libanon, 399
- sikarier, judiska dolkmän, 277–8, 337, 548–51, 558, 560–2, 573, 578, 580, 582, 590, 593
- Silas, apostel, 535–6
- Silberman, Neil Asher, 73, 75, 81, 84, 86, 88, 96, 98–101, 113, 128, 519,
- Silius Italicus, romersk skald, 193
- Silpa, Leas tjänarinna, 118–9
- Simon från Kyrene, bärare av Jesu kors, 527–8
- Simon från Perea, Messiasaspirant, 335
- Simon Iskariot, far till Judas Iskariot, 560
- Simon Kananaios, apostel, 561
- Simon magern, samarisk trollkarl, 285, 564, 566, 568, 574, 585–7
- Simon, magiker från Cypern, 585–7
- Simon Seloten, apostel, 430, 560, 593
- Simon, med egen församling, 584–7
- Simon, son till Giora, Messiasaspirant, 335
- Simon, son till Klopas, 547, 552–3
- Simson, nasir och domare, 82, 543–4
- Sin, mesopotamisk mångud, 68, 117
- Sipporis, Galileens största stad, 346, 538
- Siren, Christopher B., 52
- Skytianos-evangeliet*, 402
- Smith, George, assyriolog, 58
- Smith, Morton, 467–74, 476
- Smyrna, antik stad, nuvarande Izmir i Turkiet, 310, 497, 499
- Sodom, biblisk stad nära Döda havet, 115, 143, 232, 257, 489
- Sofia, gnostisk modergudinna, 294, 300, 384, 389, 406
- Sofokles, grekisk dramatiker, 193
- Sokrates, grekisk filosof, 252, 296, 424, 426, 444, 487
- Sokrates Scholastikos, 236
- Soter, biskop i Rom, 316
- Speusippos, grekisk filosof, 174
- Stefanos, förste kristne martyren, 451, 534, 543, 568, 570–4, 589
- Stefanos, kejsarens tjänare, 573–4
- Steiner, Margreet, 89
- stoiker, rörelse präglad av viljefasthet, lugn och oberördhet, 191, 194, 288, 352, 405, 487
- Stora rådet, Sanhedrin, judarnas högsta domstol, 446, 450, 568, 570, 572, 578, 581
- Stroumsa, Gedaliahu A. G., 468
- Student, Gil, 350
- Sturlasson, Snorre, isländsk skald, 459
- Stähler, Otto, 472
- Suddhodana, Buddhas styvfar, 208

- Suetonius, romersk författare, 174, 353–4, 457, 460
 Sukenik, Eleazar L., 529
 Sulpicius Severus, asketisk författare, 354
Suttanipata, 209
 svepningen i Turin, 517
 Symeon, biblisk from man, 209, 581
 synagogor, judiska gudstjänstlokaler, 318, 444–5, 537–8, 540
 Synesios från Kyrene, kristen nyplatoniker, 257
 synoptiker, Matteus, Markus och Lukas, 252, 373, 395–7, 400, 408, 427, 429, 435, 442, 449–50, 456, 459, 482, 499, 511, 546, 553
 Syrien, stat norr om Israel, 52, 54, 100, 116, 168–9, 176, 189, 191, 272–3, 275–6, 279, 313, 318, 320, 345, 436–7, 497, 503, 505, 535–6, 545, 588
 söner till Judas från Galileen, 574
- T**
- tabernaklet, bärbar tälthelgedom, 36, 43–4, 74, 124–5, 130–1
 Tabor, James D., 522, 527
 Tacitus, romersk ämbetsman och historiker, 353–6, 460
Tacksägelsepsalmerna, 264
 Taddaios, lärjunge, 347, 429, 431, 559–60, 589
 Tallus, 356–7
Talmud, efterbiblisk judisk skriftsamling, 175, 232–3, 271, 341–52, 422–5, 431, 443, 450, 458, 460, 514, 538, 557
 Tamar, prostituerad kvinna, 151
 Tammuz, mesopotamisk fruktbarhetsgud, 168–9, 174, 176, 178–9
Tanak, judarnas namn på sin bibel, 34
 Tapussa och Bhallika, Buddhas två första lärjungar, 210
 Tarfon, rabbin, 424–5
 Tarsia, i *Berättelsen om Apollonios*, 465
 Tatianos, syrisk apologet, 318, 465, 503
 tempelförhänge, 130, 452, 456–7
Tempelrullen, 251, 269
 Terach, Abrahams far, 108, 117
 terapeuter, asketisk judisk grupp i Alexandria, 278–9, 378, 467
 Tertullianus, nordafrikansk kristen teolog, 202–3, 226, 285, 299–300, 303, 330, 351, 381, 443–4, 582
 Tertullus, judisk advokat, 565
 Testimonium Flavianum, det långa Jesusomnämmandet hos Josefus, 328–4, 336, 340, 434, 593
 Theodoros, lärjunge till Klemens från Alexandria, 468–71, 476
 Theofilos, biskop av Alexandria, 287, 511
 Theofilos, biskop av Antiokia, 330, 357, 505
 Theokritos, grekisk poet, 178
 Thessaloniki, stad i norra Grekland, 377, 536
 Theudas, messiansk ledare, 236, 321, 335, 358, 380, 559, 570, 574, 593
 Thiede, Carsten, 311
 Thomas, Judas (Tvillingen), lärjunge, 190, 298, 319, 407, 430, 479, 559
Thomas' barndomsevangelium, 440–1
Thomasevangeliet, och evangeliets okända författare, 284, 287, 292, 298, 300, 370, 385, 402, 406–12, 421, 425–6, 441, 487, 495, 511, 554–5, 594
 Thompson, Thomas L., 47, 49, 54, 74, 76, 82, 89, 92, 101, 108, 112
 Thoth, fornegyptisk gud, 76
 Thothmose, faraoniskt namn, 76
 Tiberius Alexander, prokurator i Judeen, 326
 Tiberius, romersk kejsare, 306, 326, 329, 354, 356–7, 433, 460, 505
 Titius, Markus, legat i Syrien, 437
 Titus, romersk kejsare, 344, 458, 460, 556
 Tjalve, Tors träl, 459
 Tobin, Paul N., 569–70
Tobits bok, apokryf, 47
Toledot Jeshu, judisk smädeskrift, 175, 345, 349–52, 461
 Tor, asagud, 459
Tora, Moseböckerna, 121, 270, 445
Tosefta, tillägg till Mishna, 342–7, 349
 Trajanus, romersk kejsare, 353, 500, 546
 Transjordanien, äldre namn på Jordanien, 44, 54, 84, 272
 tvåkällshypotesen, 403
 Tyfon, hundrahövdad monster, 193

Tyfon-Seth, sethiansk gud, 199–200
 Tyros, antik stad i södra Libanon, 191, 193, 399

U

Ubar-Tutu, sumerisk flodhjärte, 60
Udånavarga, 211
 Ugarit, forntida stad i Syrien, 52–6, 176
 Ulansey, David, 203, 207
 underverk, 183–5, 187–91, 202, 212, 216, 236, 244, 296, 318, 329, 332, 351, 361, 392, 401, 405, 413, 417, 419–20, 457, 479, 491, 496, 504, 509, 534–6, 559, 569, 577, 596
upanishaderna, 296
Uppenbarelseboken, 49, 206, 221, 232, 270, 391, 458, 488, 489
 uppståndelse från de döda, 37, 106, 167–8, 170, 175–83, 185–8, 190, 193–5, 197–8, 203, 215–7, 219, 222, 224, 226, 236, 250, 254–5, 270, 280, 286–7, 298–9, 317–20, 324, 328, 331, 351, 361, 366–7, 369, 371–2, 375, 382, 387–9, 391–2, 394, 401, 405, 411, 413, 417, 419, 440, 456, 459, 461–7, 469, 477–83, 485, 489, 491, 496, 498–9, 501, 503–5, 522, 534, 557, 559, 574, 577, 595
 Ussher, James, ärkebiskop av Armagh, 48
 Ussishkin, David, 91, 94–5
 Utgårdar-Loke, jätte i fornnordisk mytologi, 459
 Utnapishtim, babylonisk flodhjärte, 58–60, 65, 67, 108

V, W

valentinianer, anhängare till Valentinus, 54, 294–5, 380–2, 389
 Valentinus, kristen gnostiker från Alexandria, 285–6, 294–5, 297, 301–3, 380
Valentinosevangeliet, 402
 Vardaman, Jerry, 437
 Varro, romersk författare, 180
 Varus, legat i Syrien, 437, 460

Veda-skrifterna, 200–1, 206
 Wellhausen, Julius, tysk teolog, exeget och semitist, 39–40
 Wells, George Albert, 18, 174, 241–2, 338, 354, 364–5, 370, 399, 414, 430, 514
Versio Vulgata, latinsk bibelöversättning, Vermaseren, M. J., 206
 Vermes, Geza, 257, 263, 265, 273
 Vespasianus, romersk kejsare, 275, 327, 335, 458, 556
 Viklund, Roger, 519
 Viktorinus, biskop i Pettau, 443
 Wilson, Ian, 399, 413, 513
 vi-materialet, 558, 567
 Wise, Michael, 232, 257, 496
 Vitellius, Lucius, legat i Syrien, 433, 454
 Witter, H. B., tysk politiker, 39
 Wood, Bryant, biblisk arkeolog, 80
 Vossius, Isaac, nederländsk teolog, 467
 Vulkanus, romersk eldgud, 136

X

Xenofon, grekisk historiker, författare och politiker, 192, 487
 Xenofon från Efesos, författare, 464
 Xerxes I, persisk storkonung, 224

Z

Zarathustra, forniransk religionsstiftare, 106, 174, 289
 Zenobios, grekisk sofist, 193–4
 Zeus, den högste guden i den grekiska religionen, 172, 174, 177, 179, 181, 186, 191–2, 195, 197–8, 200, 503, 531
 Zias, Joe, 527
 Zindler, Frank R, 341, 344, 435, 443, 516
 Ziusudra, sumerisk flodhjärte, 60, 67, 108, 122

Ä

älsklingslärjungen, 185, 194, 211, 214, 216, 400, 430, 481, 483–5